

Nr 7

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99), dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 30 december 1959 dagtecknad proposition, nr 33 år 1960, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

**Förordning om ändring i familjebidragsförordningen
den 29 mars 1946 (nr 99)**

Härigenom förordnas att 6, 19, 21, 23—26, 29, 35 och 39 §§ familjebidragsförordningen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***6 §.**

Familjepenning utgår — — —
för dag: Kronor

- 1) För hustru — — — 16 år 6: —
2) För annan — — — under 1) 3: 60
3) För annan — — — under 1) 2: 40

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 6 kronor för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

Familjepenning utgår — — —
för dag: Kronor

- 1) För hustru — — — 16 år 6: 60
2) För annan — — — under 1) 3: 95
3) För annan — — — under 1) 2: 65

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 6 kronor 60 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

¹ Senaste lydelse, av 6 § se SFS 1958:440 samt av 19 och 39 §§ se SFS 1951:117.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 §.

Har familjemedlem, som avses i 3 § a), avlidit och ägde den värnpliktige vid tiden för dödsfallet uppbära familjepenning för familjemedlemmen eller åtnjöt den värnpliktige vid nämnda tidpunkt näringsbidrag som i 14 § sägs, skall begravningsbidrag tillerkännas den värnpliktige. *Sådant bidrag utgår med femhundra kronor för hustru och med tvåhundra femtio kronor för barn eller adoptivbarn.*

Har familjemedlem, som avses i 3 § a), avlidit och ägde den värnpliktige vid tiden för dödsfallet uppbära familjepenning för familjemedlemmen eller åtnjöt den värnpliktige vid nämnda tidpunkt näringsbidrag som i 14 § sägs, skall begravningsbidrag tillerkännas den värnpliktige. *Begravningsbidrag må utgå jämväl till annan värnpliktig, som kan anses vara i behov av sådant bidrag. Begravningsbidrag utgår med sexhundra kronor för hustru och med trehundra kronor för barn eller adoptivbarn.*

21 §.

1 mom. När skäl — — — — — ock indragas.

2 mom. Skyldighet, som — — — — — bör avbrytas.

3 mom. Om vad som förstås med lämpligt arbete gäller vad därom stadgas i *förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.*

3 mom. Om vad som förstås med lämpligt arbete gäller vad därom stadgas i *förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor.*

23 §.

Kommun skall antingen inrätta särskild familjebidragsnämnd eller ock uppdraga åt *annan kommunal myndighet* att vara familjebidragsnämnd.

Kommun skall antingen inrätta särskild familjebidragsnämnd eller ock uppdraga åt *annat kommunalt organ* att vara familjebidragsnämnd.

24 §.

1 mom. *Särskild familjebidragsnämnd utses av dem, som i allmänhet utöva kommunens beslutanderätt, samt består av tre eller fem ledamöter. Jämte ledamöterna utses suppleanter till lika antal. Där-*

Ledamöter och suppleanter i särskild familjebidragsnämnd väljas av kommunens fullmäktige till det antal fullmäktige bestämma. Antalet ledamöter må dock icke vara under fem.

(Nuvarande lydelse)

vid bestämmes tillika, i vilken ordning suppleanterna skola inkallas. Vid val av ledamöter och suppleanter skall tillses, att erfarenhet på den sociala behovsprövningens område blir företrädd inom nämnden. Därjämte skall beaktas stadgandet i 26 § 1 mom. andra punkten.

2 mom. Uppdraget att vara ledamot av familjebidragsnämnden gäller för fyra år. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, anställs fyllnadsval; och skall den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstått.

(Föreslagen lydelse)

Valet skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

25 §.

1 mom. Ledamot eller suppleant i särskild familjebidragsnämnd må ej vara:

a) den, som icke uppnått tjugutre års ålder;

b) den, som icke råder över sig och sitt gods.

2 mom. Ledamot eller suppleant i särskild familjebidragsnämnd må kunna avsäga sig uppdraget:

a) om han icke är boende inom kommunen;

b) om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att fullgöra uppdraget;

c) om han efter fyra års tjänstgöring såsom ledamot i nämnden är i tur att därifrån avgå;

d) om han uppnått sextio års ålder eller eljest uppgiver hinder, som av den väljande myndigheten godkännes.

I fråga om familjebidragsnämnd i annan kommun än Stockholm skall utöver bestämmelserna i 24 § vad i 32—42 §§ kommunallagen är stadgat rörande kommunens styrelse även som i 45 § andra och tredje styckena samma lag i fråga om där avsedd nämnd äga motsvarande tillämpning, dock att det ej är erforderligt att protokollet upptager annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

26 §.

1 mom. Särskild familjebidragsnämnd utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Endera av ordföranden eller vice ordföranden skall vara icke krigstjänstskyldig person. Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att bevista sammanträde, utses ordförande för tillfället.

2 mom. Består nämnden av fem ledamöter, må ärende ej av nämnden företagas till avgörande, där ej minst tre ledamöter eller suppleanter äro tillstädes samt, för det fall att de närvarande äro allenast tre, dessa tillika äro om beslutet ense. Består nämnden av tre ledamöter, må ärende icke företagas till avgörande, med mindre samtliga ledamöter eller suppleanter äro tillstädes. Vid val inom nämnden så ock vid tillsättande av tjänstebefattning sker omröstning med slutna sedlar, där så begäres, och skilje lotten mellan dem, som erhållit lika antal röster. I övrigt verkställs omröstning öppet, och blive den mening gällande, varom de flesta röstande sig förena. Äro vid öppen omröstning rösterna på vardera sidan lika många, gälled den mening, som biträdes av ordföranden.

Vid nämndens sammanträde skall föras protokoll, vars riktighet granskas senast vid nästa ordinarie sammanträde. Nämnden äger att, där sådant av behovet påkallas, uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter eller suppleanter, som närvarit vid sammanträdet, att verkställa denna granskning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 mom. Nämnden skall på lämpligt sätt tillkännagiva, varest och på vilka tider till nämnden ställda ansökningar eller andra handlingar mottagas.

Beträffande familjebidragsnämnd i Stockholm skola, utöver vad i 24 § är stadgat, bestämmelserna i 51 § kommunallagen för Stockholm äga tillämpning, varjämte skall gälla vad stadsfullmäktige med tillämpning av stadgandena i sagda lag föreskriva. Protokoll som föres vid familjebidragsnämndens sammanträde behöver dock ej upptaga annat än förteckning å närvarande ledamöter och beslutet i varje ärende.

29 §.

Kommun, som enligt 27 § utgivit familjebidrag, äger av staten erhålla gottgörelse, för familjepening avseende familjemedlem, som i 3 § a) sägs, ävensom för begravningsbidrag med hela utgivna beloppet, för näringsbidrag jämlikt 14 § med nittiofem procent av bidraget, för bostadsbidrag med nittio procent av bidraget samt för familjepening i annat fall än ovan sagts, näringsbidrag jämlikt 15 § och sjukbidrag med åttio procent av utgivet belopp; dock att vad Stockholms stad på grund av stadgandet i 27 § utgivit till värnpliklig, bosatt utom riket, skall i sin helhet återgäldas av staten. För hemortslönens hela belopp utgår gottgörelse av staten.

Kommun, som enligt 27 § utgivit familjebidrag, äger av staten erhålla gottgörelse, för familjepening avseende familjemedlem, som i 3 § a) sägs, ävensom för begravningsbidrag med hela utgivna beloppet samt för familjepening i annat fall än ovan sagts, för bostadsbidrag, näringsbidrag och sjukbidrag med åttioåtta procent av utgivet belopp; dock att vad Stockholms stad på grund av stadgandet i 27 § utgivit till värnpliklig, bosatt utom riket, skall i sin helhet återgäldas av staten. För hemortslönens hela belopp utgår gottgörelse av staten.

Då särskilda — — — — — stycket sägs.

Har familjebidrag på grund av felaktigt förfarande från militär

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

myndighet rörande åtgärd, som jämlikt meddelade föreskrifter ålegat militärmyndigheten, utgått med för högt belopp eller för längre tid än som rätteligen skolat ske och hade familjebidragsnämnden icke skäligen bort inse, att sådan felaktighet förekommit, äger kommun, som utgivit ersättningen, på villkor som Konungen äger fastställa efter ansökan hos tillsynsmyndigheten av statsmedel erhålla åter det för mycket utgivna beloppet.

35 §.

Behörighet att fullfölja talan mot beslut i ärende, som avses i denna förordning, tillkommer värnpliktig, vars rätt beslutet rör, samt, i fråga om familjebidrag, jämväl familjemedlem, som av den värnpliktige angivits såsom betalningsmottagare för bidraget, ävensom, därest annan än den värnpliktige gjort ansökning om bidrag, sökanden.

Talan mot beslut i ärende, som avses i denna förordning, må fullföljas av värnpliktig, vars rätt beslutet rör, samt i fråga om familjebidrag jämväl av den, för vilken familjebidrag kan utgå. För barn må barnavårdsman fullfölja talan.

Talan mot — — — — — beslutet rör.

39 §.

Sådant medgivande — — — — — tillsynsmyndigheten återkallas.

Har familjebidragsnämnd icke funnit skäl att hos tillsynsmyndigheten göra ansökan om medgivande, som avses i 3 § andra stycket, äger den värnpliktige ävensom sådan anhörig eller husföreståndarinna som där sägs göra ansökan direkt hos tillsynsmyndigheten. I övriga i första stycket avsedda fall tillkommer sådan rätt den värnpliktige samt familjemedlem, som av den värnpliktige angivits såsom betalningsmottagare för bidraget, ävensom, därest

Har familjebidragsnämnd icke funnit skäl att hos tillsynsmyndigheten göra ansökan om medgivande, som avses i 3 § andra stycket, äger den värnpliktige ävensom sådan anhörig eller husföreståndarinna som där sägs göra ansökan direkt hos tillsynsmyndigheten. I övriga i första stycket avsedda fall tillkommer sådan rätt den värnpliktige samt den, för vilken familjebidrag kan utgå. För barn må barnavårdsman göra sådan ansökan.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

annan än den värnpliktige hos familjebidragsnämnd gjort ansökan om bidrag, sökanden.

Tillsynsmyndigheten äger medgiva familjebidragsnämnd befrielse från skyldighet att inhämta medgivande enligt första stycket.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1960.

Har kommun tillsatt särskild familjebidragsnämnd enligt äldre bestämmelser skall val av sådan nämnd enligt de nya bestämmelserna i annan kommun än Stockholm första gången äga rum under år 1963. Tjänstgöringstiden för enligt äldre bestämmelser valda ledamöter och suppleanter i särskild familjebidragsnämnd skall i Stockholm upphöra med utgången av år 1960 och i annan kommun med utgången av år 1963.

I fråga om kommuns rätt att erhålla gottgörelse av statsmedel för familjebidrag, som utgått för tiden före den 1 juli 1960, skola bestämmelserna i 29 § första stycket äldre lydelsen äga tillämpning.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

de likalydande motionerna nr 523 i första kammaren av herr *Gustavsson, Bengt, m. fl.* och nr 650 i andra kammaren av herr *Lindahl m. fl.*,

de likalydande motionerna nr 524 i första kammaren av herr *Carlsson, Eric, m. fl.* och nr 651 i andra kammaren av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.* samt

de likalydande motionerna nr 525 i första kammaren av herr *Stefanson* och nr 652 av herr *Darlin m. fl.*

I motionerna I: 523 och II: 650 har hemställts, att riksdagen »måtte besluta att familjepeningens belopp skall höjas med 20 % och att därför 6 § familjebidragsförordningen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Familjepening utgår — — — för dag:

Kronor

- 1) För hustru — — — 16 år 7: 20
- 2) För annan — — — under 1) 4: 30
- 3) För annan — — — under 1) 2: 90

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 7 kronor 20 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.»

I motionerna I: 524 och II: 651 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring i »Anvisningar till 1946 års familjebidragsförfattningar» att den s. k. tolftedelningsmetoden vid normerad behovsprövning tillämpas på så sätt att man schablonmässigt räknar med att inkomsten från näring eller rörelse under företagarens militärtjänstgöring per månad räknat utgör en halv tolftedel av inkomsten föregående år samt att normerad behovsprövning tillämpas å denna andel i enlighet med vad som gäller för hustrus arbetsinkomst. I motionen har vidare hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att vid översynen av familjebidrag m. m. näringsbidragets utformning måtte prövas i enlighet med vad i motionen närmare anförts.

I motionerna I: 525 och II: 652 har hemställts, att riksdagen måtte besluta »sådan uppräknig av inom familjebidragsförordningen utgående näringsbidrag som svarar mot för övriga bidragstyper föreslagen uppräknig».

Beträffande de skäl, som motionärerna anförts för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 650, 651 och 652.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att maximibeloppen för familjepenning enligt 6 § familjebidragsförordningen med hänsyn till allmän standardhöjning under de senaste åren skall höjas med omkring tio procent. Bidragen, som nu utgår med sex kronor, tre kronor 60 öre och två kronor 40 öre, föreslås skola höjas till sex kronor 60 öre, tre kronor 95 öre och två kronor 65 öre. Begravningsbidragen föreslås skola höjas till 600 kronor för hustru (nu 500 kronor) och 300 kronor för barn eller adoptivbarn (nu 250 kronor). Det föreslås att begravningsbidrag skall kunna utgå även till värnpliktig, som icke uppbär familjepenning för familjemedlem eller åtnjuter näringsbidrag. Bestämmelserna om statsbidrag för sådana kostnader, som icke till fullo ersättes av statsmedel, föreslås skola förenklas. Sådana statsbidrag utgår för närvarande med olika procentsatser, 95, 90 och 80 procent. I propositionen föreslås att dessa statsbidrag skall utgå efter en enhetlig procentsats om 88 procent. Bestämmelserna om familjebidragsnämnds organisation och arbetsformer har i propositionen anpassats till bestämmelserna i kommunallagen. I övrigt föreslås bland annat en klarare utformning av stadgandet om behörighet att fullfölja talan mot beslut rörande familjebidrag.

Inledning

Gällande bestämmelser återfinnes i familjebidragsförordningen och familjebidragskungörelsen, båda givna den 29 mars 1946, med däri sedermera vidtagna ändringar. Föreskrifter finnes därjämte intagna i av försvarets socialbyrå med stöd av 3 § familjebidragskungörelsen utgivna anvisningar till 1946 års familjebidragsförfattningar.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för försvarsdepartementet den 13 december 1954 särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande ekonomiska och sociala förmåner för de värnpliktiga och deras anhöriga och därmed sammanhängande frågor. De sakkunniga antog benämningen 1954 års värnpliktsavlöningsutredning. Sedan utredningen först avgivit förslag angående de värnpliktigas personliga förmåner i samband med inskrivningsförrättningar och anbefalld tjänstgöring, har utredningen förehaft till behandling frågor om hjälpåtgärder för de värnpliktigas familjer. Den 30 december 1958 framlade utredningen betänkande med förslag till familjebidragsförordning (stencilerat).

Yttranden över betänkandet har efter remiss avgivits av överbefälhavaren, efter försvarsgrenschefernas hörande, försvarets civilförvaltning, försvarets socialbyrå, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, Sveriges förenade studentkårer, Folkpartiets ungdomsförbund, Högerns ungdomsförbund och Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund.

Rörande innehållet i remissyttrandena får utskottet hänvisa till den redogörelse härför, som finnes intagen i propositionen.

Gällande bestämmelser

Familjebidrag kan utgå på närmare angivna villkor för familjemedlemmar — hustru, barn, föräldrar och husföreståndarinna — samt undantagsvis för annan anhörig. Bidragsformerna är familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag. Bidrag utgår i princip efter behovsprövning. När det gäller familjepeningen bestämmes i familjebidragsförordningen maximibelopp för olika kategorier av familjemedlemmar. Familjepeningen utgör för närvarande för hustru och från-

skild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustru, med vilken han sammanlever, är arbetsförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmanvarande familjemedlem under 16 år, sex kronor för dag, för annan familjemedlem över 16 år tre kronor 60 öre för dag samt för annan familjemedlem under 16 år två kronor 40 öre för dag. Bostadsbidrag utgår i första hand för bestridande av kostnader för bostad, där värnpliktig sammanbor med familjemedlem. Det utgår högst med belopp svarande mot de faktiska kostnaderna. Näringsbidrag kan utgå *dels* för upprätthållande av näring eller rörelse, varvid familjepenning och bostadsbidrag ej kan utgå, *dels ock* för att möjliggöra återupptagande av näring eller rörelse, som under den värnpliktiges tjänstgöring måst nedläggas, i vilket fall jämväl familjepenning och bostadsbidrag kan utgå. Ändamålet med näringsbidrag är i princip att trygga rörelsens fortbestånd. Näringsbidrag kan utgå endast om vissa förutsättningar föreligger. I det förra fallet skall sålunda den värnpliktige själv vara företagare eller vara anställd i företag, som innehas av hans hustru. Vidare skall den värnpliktiges ökade avlöningskostnader till följd av att särskild arbetskraft måst anlitas för att under den värnpliktiges tjänstgöring helt eller delvis ersätta honom ha medfört behov av bidrag för att företaget skall kunna upprätthållas. Ytterligare gäller att den ökade avlöningskostnaden icke får avse den värnpliktiges hustru eller hans barn eller adoptivbarn under 16 år, samt att förutsättningar skall finnas för företagets fortsatta drivande. Om nämnda förutsättningar föreligger, skall det uppskattade underskottet i rörelsen räknas samman med de behov, som om näringsbidrag ej beviljats, skolat tillgodoses genom familjepenning och bostadsbidrag. Finnes i familjen inkomster från andra inkomstkällor än företaget, skall hänsyn tagas till dessa inkomster på samma sätt som vid annan behovsprövning. Därest härefter kvarstående behov kan tillgodoses genom familjepenning och/eller bostadsbidrag bör dylikt familjebidrag beviljas. I annat fall kan näringsbidrag inom ramen för maximibeloppet, 22 kronor 50 öre för dag, beviljas med det belopp, som motsvarar behovet. Vad angår näringsbidrag för nedlagd rörelse kan detta utgå allenast då synnerliga skäl föreligger. Förutsättningar måste finnas för näringens eller rörelsens återupptagande efter värnpliktstjänstgöringens slut. De vanligaste utgifter, som ifrågakommer till ersättande genom denna form av näringsbidrag, är lokalhyra och ränteutgifter. Bidrag kan utgå med högst 225 kronor för månad. Sjukbidrag och begravningsbidrag är avsedda att täcka de särskilda behov, som uppkommer med anledning av familjemedlems sjukdom eller frånfälle. Sjukbidrag utgår högst med belopp svarande mot de verkliga kostnaderna, medan begravningsbidrag utgör 500 kronor för hustru och 250 kronor för barn och adoptivbarn. Begravningsbidrag utgår för hustru, med vilken den värnpliktige sammanlever, samt för barn och adoptivbarn under sex-

ton år, som står under hans vård, medan sjukbidrag kan utgå även till annan familjemedlem. Familjebidragen är beskattningsbara.

Vid behovsprövningen av familjepening och bostadsbidrag för hustru, med vilken den värnpliktige sammanlever, samt för hans barn och adoptivbarn under 16 år som står under hans vårdnad skall s. k. normerad behovsprövning tillämpas. Bestämmelserna härom, som är meddelade i 14 § familjebidragskungörelsen och förutnämnda anvisningar, innebär i huvudsak följande. Den värnpliktiges under militärtjänstgöringen från civil anställning behållna inkomst skall, i den mån den överstiger en fjärdedel av den normala inkomsten, avdragas från familjebidraget. Har den värnpliktiges hustru arbetsinkomst, som uppgår till eller överstiger 800 kronor för månad, utgör en fjärdedel av inkomsten avdragsfritt belopp, medan överskjutande del skall med hälften avdragas familjebidraget. Har hustrun lägre arbetsinkomst än 800 kronor för månad är det avdragsfria beloppet 200 kronor för månad. Återstoden föranleder med halva sitt belopp avdrag å familjebidraget. Minderårigt barns inkomst ävensom inkomst av kapital kan då de överstiger vissa belopp medföra avdrag å bidraget. Beträffande övriga bibehållna inkomster i den värnpliktiges familj i trängre mening — härmed avses främst inkomst av näring eller rörelse — gäller, att skäligen hänsyn skall tagas till inkomsten. Enligt anvisningarna gäller härvidlag, att närings- eller rörelseidkare må av överskottet av avkastningen under tjänstgöringen avdragsfritt behålla 100 kronor för månad. Detta avdragsfria belopp må dock höjas, därest den värnpliktiges familjemedlemmar fyller ett arbetskraftsbehov, som föranledes av den värnpliktiges bortovaro och som eljest måst tillgodoses genom anställandet av avlönad arbetskraft. Återstoden av överskottet reducerar i sin helhet familjebidraget. Vid beräkning av överskottet i näring eller rörelse avdrages i förekommande fall kostnaden för nödvändig ersättare. På grund av företagets mer eller mindre säsongbetonade avkastning och på grund av möjligheten att från en redovisningsperiod till en annan förskjuta såväl inkomster som utgifter kan många gånger avkastningen av ett företag icke beräknas för en kortare redovisningsperiod, exempelvis tiden för en repetitionsövning. I sådana fall bör man utgå från att inkomsten av företaget för månad räknat utgör en tolfedel av sistförflutna kalenderårs deklarerade nettoinkomst.

Familjebidrag utgår i princip för den värnpliktiges tjänstgöringstid. I vissa fall kan emellertid bidrag beviljas även för tid efter tjänstgöringens upphörande — s. k. förlängt familjebidrag. Därest särskilda skäl och föreliggande behov därtill föranleder, kan t. ex. sålunda familjepening utgå för högst tjugo dagar efter tjänstgöringens slut — i fråga om värnpliktig, som tjänstgjort jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, dock allenast därest tjänstgöringen upphört tidigare än som vid tjänstgöringens början kunde förutsättas. Bostadsbidrag kan i vissa fall och om särskilda skäl föreligger utgå för högst trettio dagar utöver tjänstgöringstiden.

Familjebidragsärendena handläggas i kommunerna av familjebidragsnämnder. Kommun har att antingen inrätta särskild familjebidragsnämnd eller också uppdraga åt annan kommunal myndighet att vara familjebidragsnämnd. För tillsyn av familjebidragsförfattningarnas tillämpning m.m. finnes en särskild tillsynsmyndighet, försvarets socialbyrå. I vissa fall erfordras denna myndighets medgivande för att familjebidrag skall kunna beviljas av familjebidragsnämnd. Medgivande erfordras sålunda alltid t. ex. för att familjebidrag skall få utgå för annan anhörig än i familjebidragsförordningen angivna familjemedlemmar och för att bostadsbidrag skall kunna beviljas för mer än en bostad. Vidare erfordras då det gäller värnpliktig under första tjänstgöring medgivande t. ex. för att bostadsbidrag skall kunna utgå till värnpliktig, som ej sammanbor med person, som är familjemedlem enligt förordningen, för att näringsbidrag skall kunna utgå för upprätthållande av rörelse och för att näringsbidrag skall kunna utgå för under tjänstgöringen nedlagd rörelse. Den direkta tillsynen över familjebidragsnämndernas verksamhet utövas av länsstyrelserna, vilka även, bland annat, har att pröva ansökningar från familjebidragsnämnder om statsbidrag och förskott, verkställa utbetalningar därav, pröva besvär över familjebidragsnämnds beslut samt utöva medelskontroll och verkställa fortlöpande revision av familjebidragsnämndernas verksamhet. Över länsstyrelsens beslut rörande tillämpningen av förordningen må besvär anföras hos kammarrätten.

Familjebidragen utbetalas av kommunerna, i regel den kommun där den värnpliktige är bosatt. Kommunernas utgifter för familjebidrag täckes till största delen av statsbidrag. Staten ersätter sålunda helt familjepening till hustru, med vilken den värnpliktige sammanbor, samt till barn och adoptivbarn under 16 år, som står under hans vårdnad, ävensom begravningsbidrag. Familjepening i övrigt, näringsbidrag för nedlagd rörelse och sjukbidrag ersättes med 80 %. Bostadsbidrag gottgöres med 90 % och näringsbidrag för upprätthållande av rörelse med 95 %.

Gällande familjebidragsförordning innehåller förutom bestämmelser om familjebidrag i egentlig mening även föreskrifter om s. k. hemortslön till värnpliktiga. Hemortslön utbetalas kontant såsom befälslön och långtidslön. Befälslönen avses utgöra en kompensation för det ansvarsfullare och mera kvalificerade arbete, som följer med högre tjänsteställning, och långtidslönen, som tillskapades under den senaste beredskapstiden, är närmast avsedd att utgöra ersättning för den längre tjänstgöring, som ålägges vissa värnpliktiga. Bestämmelserna om hemortslön skall träda i kraft å tidpunkt, varom framdeles förordnas. Sådant förordnande har icke meddelats.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Andersson, har i propositionen lämnat en sammanfattande redogörelse i huvuddrag över värnplikts-

avlöningsutredningens förslag till ny familjebidragsförordning enligt följande.

»Bestämmelserna avses i princip skola tillämpas såväl i fred som under krigs- och beredskapstillstånd. Den nuvarande administrationen av familjebidragen bibehålles oförändrad, dock att sådant medgivande av tillsynsmyndigheten som nu i vissa fall erfordras för utgivande av familjebidrag icke längre föreskrives. Nuvarande bestämmelser för erhållande av statsbidrag för vad kommun utgivit i familjebidrag föreslås ändrade. Staten förutsättes helt skola bestrida kostnaderna för familjepening och bostadsbidrag till familjemedlemmar i trängre mening. I samtliga övriga fall och beträffande samtliga övriga bidragsformer förutsättes kommun böra bidraga med tjugo procent av kostnaderna. Den föreslagna förordningen avses bli tillämplig på samma personalkategorier som den nu gällande. Nuvarande bidragsformer förutsättes skola bibehållas. Den s. k. normerade behovsprövningen föreslås slopad. För familjemedlemmar i den trängre kretsen avses familjepening och bostadsbidrag sålunda utgå utan behovsprövning. Enligt förslaget skall vidare, om tjänstgöringen varar minst 45 dagar, familjepening obligatoriskt utgå till utgången av den kalendervecka varunder tjänstgöringen upphört. Familjepeningens belopp förutsättes vidare höjda med tjugo procent med hänsyn till den allmänna standardhöjningen. Begravningsbidragen, som skulle utgå utan behovsprövning, föreslås slutligen höjda till 600 respektive 300 kronor.»

Departementschefen har därefter anfört bland annat följande.

»Vid remissbehandlingen har flertalet myndigheter och organisationer intagit en kritisk inställning till förslaget och flera har ifrågasatt om det utan viss översyn och omarbetning kan läggas till grund för en ny förordning.

För egen del anser jag icke att utredningens förslag kan tjäna som underlag för en allmän revision av familjebidragssystemet i fred och krig. Förhållandena i krig torde enligt mitt förmenande fordra ett betydligt förenklat förfaringssätt och en radikal samordning av olika former av hjälpåtgärder. Frågan bör alltså övervägas ytterligare. Däremot har jag inte funnit något hinder mot att en begränsad revision av familjebidragssystemet i fred företages och jag anser, att en sådan bör ske med utgångspunkt i utredningens förslag.

Jag räknar icke med att principiella ändringar vidtages i nuvarande regler om behovsprövning. Familjepening och bostadsbidrag till den trängre kretsen av familjemedlemmar förutsätter jag alltså även i fortsättningen skola utgå efter s. k. normerad behovsprövning. Jag räknar följaktligen även med att näringsbidrag för upprätthållande av rörelse i fortsättningen — liksom för närvarande — icke skall kunna utgå jämsides med familjepening och bostadsbidrag. Jag anser mig dock böra föreslå, att bestämmelserna i 14 § familjebidragskungörelsen om normerad behovs-

prövning ändras i viss utsträckning — — —. Förslaget innebär, att för den s. k. normerade behovsprövningen beträffande hustrus arbetsinkomst kommer att gälla följande. Överstiger hustruns arbetsinkomst 1 200 kronor i månaden, utgör en fjärdedel av inkomsten avdragsfritt belopp, medan hälften av återstoden avdrages från familjepening enligt 7 § 1 mom. första stycket eller bostadsbidrag enligt 12 § 1 mom. första stycket familjebidragsförordningen. Har hustrun lägre inkomst utgör det avdragsfria beloppet 300 kronor. Hälften av återstoden avdrages från familjebidraget. Stadgandet i 14 § familjebidragskungörelsen har sedan dess införande 1952 varit oförändrat. Beloppen enligt 6 § familjebidragsförordningen utgick då för de olika kategorierna med 4 kronor 60 öre, 2 kronor 70 öre och 1 krona 85 öre. Med hänsyn till de höjningar av beloppen som därefter företagits och nu föreslås skola företagas anser jag skäligen att det avdragsfria beloppet höjes.

Jag förutsätter, att gällande regler för förlängt familjebidrag tills vidare bibehålles oförändrade. Beträffande utredningens förslag att familjepeningen obligatoriskt skall utgå till och med utgången av den kalendervecka tjänstgöringen upphört i de fall då tjänstgöringen varat minst 45 dagar, vill jag erinra om att en av 1954 års befälsutredning ifrågasatt omläggning av de värnpliktigas in- och utryckningstider — innebärande att inryckning sker i början av vecka och utryckning i slutet av vecka — för närvarande är under beredning inom försvarsdepartementet.

Under senare år har familjepeningens belopp höjts i ungefärlig proportion till stegringen av livsmedelskostnaderna. Den senaste höjningen vidtogs från och med den 1 september 1958. Efter den tidpunkten har livsmedelspriserna stigit endast obetydligt. Med hänsyn härtill och till att utvecklingen i vad gäller livsmedelspriserna ter sig osäker räknar jag för närvarande icke med att familjepeningens belopp höjes på grund av levnadskostnadsutvecklingen. Däremot biträder jag den av värnpliktsavlöningsutredningen framförda tanken att familjepeningen bör uppräknas med utgångspunkt från den allmänna standardförbättringen i landet. Med hänsyn till avvägningen mellan andra utgiftsändamål inom fjärde huvudtiteln anser jag mig emellertid inte böra räkna med en större höjning av familjepeningens belopp än med cirka tio procent. Maximibeloppen för de olika kategorierna av familjemedlemmar, vilka nu uppgå till sex kronor, tre kronor 60 öre och två kronor 40 öre för dag, föreslås skola höjas till sex kronor 60 öre, tre kronor 95 öre och två kronor 65 öre för dag.

Jag föreslår vidare höjning av begravningsbidragen från 500 respektive 250 kronor till 600 respektive 300 kronor. Begravningsbidrag kan nu utgå endast till värnpliktig, som åtnjuter familjepening för familjen i trängre mening eller som åtnjuter näringsbidrag. Jag anser det skäligen att begravningsbidrag skall kunna utgå för samma kategori familjemedlemmar även till annan värnpliktig, som kan anses vara i behov av sådant bidrag.

Ett dödsfall inom familjen kan ställa t. ex. en värnpliktig, vars hustru haft sådan arbetsinkomst att familjebidrag ej kunnat utgå, inför plötsligt behov av bidrag till de med begravningen förenade utgifterna.

Jag föreslår icke några ändringar i sättet för familjebidragens administrerande. Därest försvarets socialbyrå i enlighet med vad jag avser att föreslå (statsverkspropositionen, bilaga 6) indrages och byråns arbetsuppgifter i huvudsak överföres till försvarets civilförvaltning, bör civilförvaltningen bli tillsynsmyndighet. Med hänsyn till vad vissa remissmyndigheter ifrågasatt om att förenklat förfarande skulle ernås, om tillsynsmyndighetens medgivande i vissa fall för utgivande av familjebidrag ej längre skall erfordras, vill jag förklara att jag inte räknar med några principiella ändringar i tillsynsmyndighetens befattning med familjebidragsärendena. Enligt min mening bör dock tillsynsmyndigheten få befogenhet att medgiva, att familjebidragsnämnd må besluta i s. k. medgivandeärenden utan att höra tillsynsmyndigheten i varje särskilt fall.

Jag föreslår vidare, att reglerna om familjebidragsnämnd i förevarande sammanhang anpassas till den nya kommunallagstiftningen. Vissa mindre ändringar av formell natur föreslås även. — — —

För närvarande bestrider staten helt kostnaderna för familjepenning till den trängre kretsen familjemedlemmar och för begravningsbidrag, med 80 procent kostnaderna för familjepenning i övrigt, näringsbidrag för nedlagd rörelse och sjukbidrag, med 90 procent för bostadsbidrag och med 95 procent för näringsbidrag för upprätthållande av rörelse. Totalt sett ersätter staten för närvarande omkring 95 procent av alla kostnader för familjebidrag. I likhet med utredningen anser jag att reglerna för familjebidragens bestridande bör förenklas. Någon procentuell genomsnittlig ökning för staten i fråga om de delvis bidragsberättigade kostnaderna — vilket utredningens förslag torde innebära — bör emellertid enligt min mening inte äga rum i detta sammanhang. För egen del föreslår jag därför att staten liksom nu helt skall bestrida kostnaderna för familjepenning till familj i trängre mening och för begravningsbidrag men att för kostnaderna i övrigt statsbidrag skall utgå med 88 procent. Enligt mina beräkningar torde detta innebära att statens kostnader relativt sett blir oförändrade liksom den totala kommunandelen. För budgetåret 1958/59 utgick statsbidrag för ifrågavarande kostnader med 88,21 procent. För de enskilda kommunerna kan det däremot bli smärre kostnadsförskjutningar beroende på befolkningsstruktur m.m.

Jag ansluter mig till utredningens principiella uppfattning att bestämmelserna om hemortslön ej bör vara intagna i familjebidragsförordningen. Utan ytterligare överväganden anser jag emellertid att någon ändring för närvarande icke bör vidtagas härutinnan.

Jag anser mig icke böra biträda besparingsutredningens förslag att kom-

muns rätt att av statsverket erhålla förskott å statsbidrag för familjebidragen skall avskaffas. De besvär som orsakas för de administrativa myndigheterna kan icke anses särskilt betydande.

I gällande familjebidrag författningar finnes icke något stadgande rörande ersättning för sådan oriktig utbetalning av familjebidrag, som föranletts av felaktigt förfarande av militär myndighet m.m. Hittills på området meddelade föreskrifter har grundats på särskilt beslut av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande (jfr prop. 1947: 309). Det synes mig ändamålsenligt att en föreskrift härom intages i familjebidragsförordningen.

Det föreslås att ändringarna i förordningen skall gälla från och med den 1 juli 1960.

Kostnadsökningen med anledning av de föreslagna ändringarna beräknas för budgetåret 1960/61 uppgå till drygt 2 000 000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de ändringar i familjebidragskungörelsen den 29 mars 1946 (nr 101), som föranledes av mina här ovan framlagda förslag.»

Motionerna

I *motionerna I: 523 och II: 650* anföres bland annat:

Enligt vår uppfattning talar utomordentligt starka skäl för att familjepennningen höjes med det av 1954 års värnpliktsavlöningsutredning föreslagna procenttalet. Bidraget har visserligen under 1950-talet i stort sett höjts tillräckligt för att kompensera prisstegringarna, men till följd av den samtidiga standardstegringen har värnpliktstjänstgöringen medfört successivt stigande ekonomiska uppoffringar för de grupper av familjer som endast har familjepennningen att leva på under familjeförsörjarens inkallelse. De grupper som under militärtjänst bibehåller viss del av sin civila lön har däremot automatiskt fått en standardhöjning. Det syns varken rimligt eller nödvändigt att svårigheterna att inom försvarsbudgeten rymma alla angelägna ändamål skall gå ut över de inkallades familjer och de i ekonomiskt avseende sämst ställda av dessa. Den av departementschefen föreslagna höjningen av familjebidragen har som framgår av bil. 6 (s. 344—345) till årets statsverksproposition kunnat rymmas inom ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat anslag. Någon nedskärning av andra anslag inom försvarshuvudtiteln har följaktligen inte behövt ske. En höjning av familjepennningen med ytterligare tio procent skulle enligt uppgifterna i föreliggande proposition föranleda en merkostnad på cirka två miljoner kronor. Detta motsvarar 0,7 promille av de för budgetåret 1960/61 under försvarshuvudtiteln äskade anslagen på sammanlagt 2 917,8 miljoner kronor. En omfördelning av denna begränsade storlek torde inte behöva inge några försvarspolitiska betänkligheter.

I *motionerna I: 524 och II: 651* anföres om tolftedelningsmetoden:

Tolftedelningsmetoden är baserad på ett i grunden felaktigt betraktelsesätt. Man synes utgå från att företagaren har något slags arbetsfri inkomst,

och att företaget endast i mycket ringa utsträckning är beroende av hans närvaro och insats. För det absolut överväldigande antalet småföretagare inom handel, hantverk, småindustri, jordbruk, trädgård, fiske etc. är icke detta fallet. Det enda säkra betraktelsesättet måste vara att utgå från att om företagaren fullgör militärtjänst en tolfedel av året, minskas hans inkomst med en tolfedel. Om hans inkomst inte minskas i proportion till tjänstgöringstiden, beror detta på att exempelvis hustrun under hans bortvaro gör extra arbetsinsatser i rörelsen.

En fullt rättvis ordning torde kunna åstadkommas endast genom en mera genomgripande ändring i det nuvarande bidragssystemet. Genom ändringar i tillämpningsanvisningarna bör dock de största olägenheterna i nuvarande system kunna reduceras i avvaktan på den utredning, som enligt departementschefens uttalande skall äga rum. Åtgärderna bör inriktas på att vidga möjligheten att erhålla familjebidrag i de fall då näringsbidrag av här nämnda orsaker icke kan erhållas. Det gäller sålunda de fall, då rörelsen utan anställande av ersättare hålles i gång i viss utsträckning. Detta torde kunna ske genom insatser av hustru eller jämförbar familjemedlem. Det synes rimligt att exempelvis utgå från att rörelsen härigenom kan drivas i hälften av normal omfattning och att inkomsten sålunda minskas med hälften. Då emellertid den kvarstående hälften beror på hustruns insats, bör den vid den normerade behovsprövningen räknas som hustruinkomst.

Beträffande näringsbidragen anför motionärerna:

En fullt tillfredsställande ordning kan inte åstadkommas utan en reformering av näringsbidragen. Dessa måste givetvis täcka en skälig del av kostnaden för anställande av ersättare och måste sålunda anpassas såväl till den allmänna inkomst- och löneutvecklingen som till familjebidrag eller annan jämförlig bidragsform. Vidare bör de s. k. nedläggnings- och igångsättningsbidragen på samma sätt anpassas efter kostnadsutvecklingen. Av måhända ännu större vikt är att bestämmelserna om näringsbidrag utformas på sådant sätt att bidragen kan täcka en skälig del av förekommande inkomstbortfall och förluster. En företagare, vars rörelse inte kan nedläggas och som inte kan uppbringa ersättare, gör ofta omfattande förluster. I första hand går han miste om sin egen arbetsinkomst, men gör därutöver ofta förluster till följd av oundvikliga driftsinskränkningar, driftsstörningar, mistande av kunder o. s. v. Det är nödvändigt att dessa omständigheter uppmärksammas vid utredningsarbetet och att man vidtager åtgärder för att hålla vederbörande skadeslös i skälig utsträckning. Detta kan inte ske genom familjebidragen. En annan mot de faktiska behoven svarande utformning av näringsbidragen är nödvändig härför.

I motionerna I: 525 och II: 652 framhålles:

Även om i regel näringsbidrag utgår alternativt till andra bidrag inom familjebidragsförordningen och vederbörande familjebidragsnämnd oftast beviljar den typ av bidrag som ger den bidragsberättigade största möjliga ersättning förekommer ändå fall där endast näringsbidrag kan ifrågakomma. Det är därför enligt vår mening lika angeläget, att näringsbidraget blir föremål för viss uppjustering.

Utskottet

I propositionen föreslås en *höjning av maximibeloppen för familjepenning*. Förslaget syftar till en anpassning av beloppen med hänsyn till den allmänna standardförbättringen i landet under de senaste åren. Värnpliktsavlöningsutredningen har på grundval av vissa undersökningar rörande konsumtionsförhållanden inom olika kategorier av hushåll funnit, att nuvarande familjepenningbelopp borde uppräknas med tjugo procent. Departementschefen har icke ifrågasatt utredningens beräkningar men med hänsyn till andra utgiftsändamål på försvarets område icke ansett sig böra föreslå större höjning av familjepenningens belopp än med cirka tio procent. I motionerna I: 523 och II: 650 hemställas om en höjning av beloppen med tjugo procent.

Utskottet finner det vara en angelägen uppgift för statsmakterna att tillse, att de ekonomiska vådor som drabbar enskilda medborgare till följd av militärinkallelser såvitt möjligt mildras. Mot bakgrund härav anser utskottet det riktigt att de understöd som utgår till de värnpliktigas familjer icke blott, såsom hittills skett, höjes i proportion till stegringen av livsmedelskostnaderna utan även justeras med hänsyn till den allmänna standardhöjningen. Detta torde framstå som särskilt betydelsefullt för de familjer, som under familjeförsörjarens inkallelse är helt hänvisade att leva på familjebidrag. Familjepenningens anpassning efter den allmänna standardhöjningen finner utskottet så angelägen att, med beaktande jämväl av det nuvarande livsmedelskostnadsläget, den av motionärerna föreslagna höjningen bör godtagas. Utskottet föreslår därför, att riksdagen för sin del beslutar om de ändringar i familjebidragsförordningen, som föranledes av en tjugoprocentig höjning av familjepenningbeloppen. Detta torde medföra en kostnadsökning av drygt 2 000 000 kronor utöver vad departementschefens förslag skulle innebära.

Mot övriga i propositionen framlagda förslag har utskottet inte något att erinra.

I motionerna I: 524 och II: 651 har framställts yrkande om *gynnsammare normer vid beräkning av familjebidrag åt rörelseidkare*.

Familjebidrag utgår i princip efter behovsprövning. Vid denna skall skälig hänsyn tagas icke endast till den värnpliktiges egen inkomst under tjänstgöringen utan jämväl till hans hustrus och andra familjemedlemmars inkomster under samma tid. Då det gäller att fastställa familjebidrag till den trängre familjekretsen, skall s. k. normerad behovsprövning tillämpas. Denna innebär i fråga om inkomst av rörelse att summan av familjepenning och bostadsbidrag skall reduceras med avkastningen av den värnpliktiges rörelse till den del denna överstiger ett belopp av 100 kronor, allt beräknat per månad. Nämnda avdragsfria belopp höjes, därest

rörelseidkarens arbetsinsats ersättes av annans arbete. I de fall då avkastningen av rörelsen icke kan beräknas på annat sätt, skall den anses utgöra för månad räknat en tolfedel av sistförflutna kalenderårs deklarerade nettoinkomst (den s. k. tolfedelningsmetoden).

Motionärerna har som utgångspunkt för sina yrkanden framhållit, att då rörelse utan anställande av ersättare hålles i gång i viss utsträckning, detta torde ske genom insatser från hustrus eller jämförbar familjemedlems sida. Det synes dem rimligt att utgå från att rörelsen därigenom kan drivas i en omfattning motsvarande hälften av den normala samt att avkastningen betraktas som hustruns inkomst. Tolfedelningsmetoden borde därför ges det innehåll, att avkastningen av rörelsen under innehavarens militärtjänstgöring per månad räknat ansågs utgöra en halv tolfedel av inkomsten föregående år; denna andel borde vidare betraktas som hustruns inkomst.

Då det gäller att beräkna en värnpliktigs inkomster av tjänst eller kapital inställer sig i allmänhet inga svårigheter. Annat är förhållandet med inkomster av rörelse. Stundom kan med ledning av de uppgifter den värnpliktige själv lämnat om sin rörelse samt vad familjebidragsnämnden på eget initiativ kan inhämta rörelsens avkastning beräknas på tillfredsställande sätt. Många gånger ställer det sig emellertid omöjligt att uppskatta rörelsens avkastning under innehavarens militärtjänstgöring. För sådana fall torde med nuvarande familjebidragssystem den ur praktiska synpunkter bäst framkomliga vägen vara att, såsom nu sker, tillämpa en schablonmässig beräkningsmetod med utgångspunkt från den deklarerade inkomsten föregående kalenderår. Ett dylikt förfarande kan helt naturligt icke alltid leda till rättvisande resultat, och viss försiktighet måste därför iakttagas vid tillämpningen, så att icke rörelseidkare kommer i ett sämre läge än löntagare, då det gäller att erhålla familjebidrag. Nuvarande utformning av den schablonmässiga beräkningsmetoden ger emellertid enligt utskottets mening icke alltid utrymme för en i och för sig behövlig och ur rättvisesynpunkt önskvärd familjebidragsgivning. Det avdragsfria grundbeloppet, 100 kronor i månaden, framstår t. ex. som väl lågt. Medan för de värnpliktiga löntagarnas del det avdragsfria beloppet — en fjärdedel av den normala månadsinkomsten — successivt höjts i förhållande till den skedda löneutvecklingen, har sålunda för de värnpliktiga rörelseidkarna det avdragsfria grundbeloppet varit oförändrat sedan 1953. Med hänsyn härtill synes en ändring av ifrågavarande bestämmelser motiverad. Huruvida ändringen skall göras genom andra bestämmelser för beräkning av rörelsens avkastning och vem avkastningen skall anses tillkomma, såsom motionärerna föreslagit, eller genom en ökning av det avdragsfria grundbeloppet och ökad hänsyn till familjemedlemmarnas arbetsinsatser i företaget, kan utskottet utan mera ingående utredning icke taga ställning till. Det är emellertid för utskottet bekant,

att »Anvisningar till 1946 års familjebidragsförfattningar», i vilka nu behandlade regler är intagna, kommer att omarbetas med hänsyn till dels de föreslagna ändringarna i familjebidragsförordningen och dels de av departementschefen i propositionen förutskickade ändringarna i familjebidragskungörelsen angående ökning av det avdragsfria beloppet beträffande värnplikts hustrus inkomst. Utskottet finner det därför lämpligt att vad ovan anförts beaktas vid nämnda omarbetning.

I motionerna I: 524 och II: 651 hemställas därjämte om en omarbetning av *näringsbidragens utformning*. Motionerna I: 525 och II: 652 innehåller yrkande om sådan *uppräknig av näringsbidragens belopp* som svarar mot för övriga bidragstyper föreslagen uppräknig.

I anledning av vid 1957 års riksdag väckta motioner uttalade andra lagutskottet, att vad i motionerna anförts angående de svårigheter som möter egna företagare under värnpliktsinkallelser och den med hänsyn härtill mindre tillfredsställande avvägningen av näringsbidragen syntes värt beaktande. Frågan om eventuella ändringar borde emellertid anstå tills vidare i avvaktan på de rön och förslag med avseende å bland annat denna fråga, som kom att redovisas av 1954 års värnpliktsavlöningsutredning. Utskottet underströk dock, att frågan ofta kunde vara av mycket stor betydelse för den enskilde individen, och framhöll att pågående utredningsarbete därför borde bedrivas med största skyndsamhet.

Värnpliktsavlöningsutredningen föreslog i sitt år 1958 avgivna betänkande avskaffande av den normerande behovsprövningen och införande av icke behovsprövade familjepenningar och bostadsbidrag. Med hänsyn till dessa förbättringar var utredningen icke beredd att tillstyrka andra ändringar i gällande näringsbidragsregler än att näringsbidrag för upprätthållande av rörelse borde få utgå jämsides med familjepenning och bostadsbidrag.

Departementschefen har icke anslutit sig till värnpliktsavlöningsutredningens förslag, och frågan om ändring av näringsbidragens utformning är därigenom fortfarande olöst. Utskottet finner emellertid icke anledning att frångå sin tidigare uttalade mening, att en mindre tillfredsställande avvägning av näringsbidragen enligt nuvarande bestämmelser föreligger. En översyn av reglerna för näringsbidragens utformning bör därför komma till stånd. Utskottet utgår från att vid denna översyn jämväl frågan om näringsbidragens belopp tages upp till behandling. På grund härav bör det slutliga ställningstagandet till denna fråga anstå.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen — med förklaring att förslaget till förordning om ändring i familjebidragsförordningen icke kunnat helt bifallas samt med bifall till motionerna I: 523 och II: 650 — måtte för sin del antaga förslaget med den ändringen att 6 § erhåller följande, såsom *utskottets förslag* betecknade, lydelse.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

6 §.

6 §.

Familjepenning utgår — — —
för dag:

Familjepenning utgår — — —
för dag:

	Kronor
1) För hustru — — — 16 år	6: 60
2) För annan — — — under 1)	3: 95
3) För annan — — — under 1)	2: 65

	Kronor
1) För hustru — — — 16 år	7: 20
2) För annan — — — under 1)	4: 30
3) För annan — — — under 1)	2: 90

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 6 kronor 60 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 7 kronor 20 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

B. att riksdagen i anledning av motionerna I: 524 och II: 651 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört angående normerna vid beräkning av familjebidrag åt rörelseidkare;

C. att riksdagen i anledning av motionerna I: 524 och II: 651 samt motionerna I: 525 och II: 652 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av bestämmelserna angående näringsbidragens utformning; samt

D. att motionerna I: 524 och II: 651 samt motionerna I: 525 och II: 652, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 10 mars 1960

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Sunne, fru Carlqvist, herr Birke, fru Hamrin-Thorell, herrar Lars Larsson, Magnusson och Eric Carlsson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg, Odhe, fru Sandström, fröken Sandell, herr Gustavsson i Alvesta, fru Svensson och herr Hamilton.

Reservationer

I.

av herrar *Eric Carlsson* och *Gustavsson* i Alvesta.

II.

beträffande utskottets hemställan under A. av herrar *Sunne*, *Birke*, fru *Hamrin-Thorell*, herr *Jacobsson* i Tobo, fru *Sandström* och herr *Hamilton*, vilka ansett,

a) att det stycke av utskottets yttrande angående höjning av maximitbeloppen för familjepening, som börjar med orden »Utskottet finner» och slutar med orden »skulle innebära» bort ersättas med text av följande lydelse.

Utskottet finner — — — (lika med utskottet) — — — att leva på familjebidrag. Ehuru utskottet är medvetet om att anpassningen av familjepeningen efter den allmänna standardhöjningen således för många familjer kan framstå som angelägen, anser utskottet dock det statsfinansiella läget tala för att höjningen för närvarande begränsas till de i propositionen föreslagna beloppen. Därigenom kommer kostnadsökningen att för nästa budgetår stanna vid drygt 2 000 000 kronor. Utskottet avstyrker därför motionärernas förslag.

b) att utskottet under A. bort hemställa, att riksdagen med avslag å motionerna I: 523 och II: 650 måtte bifalla förevarande proposition nr 33.